

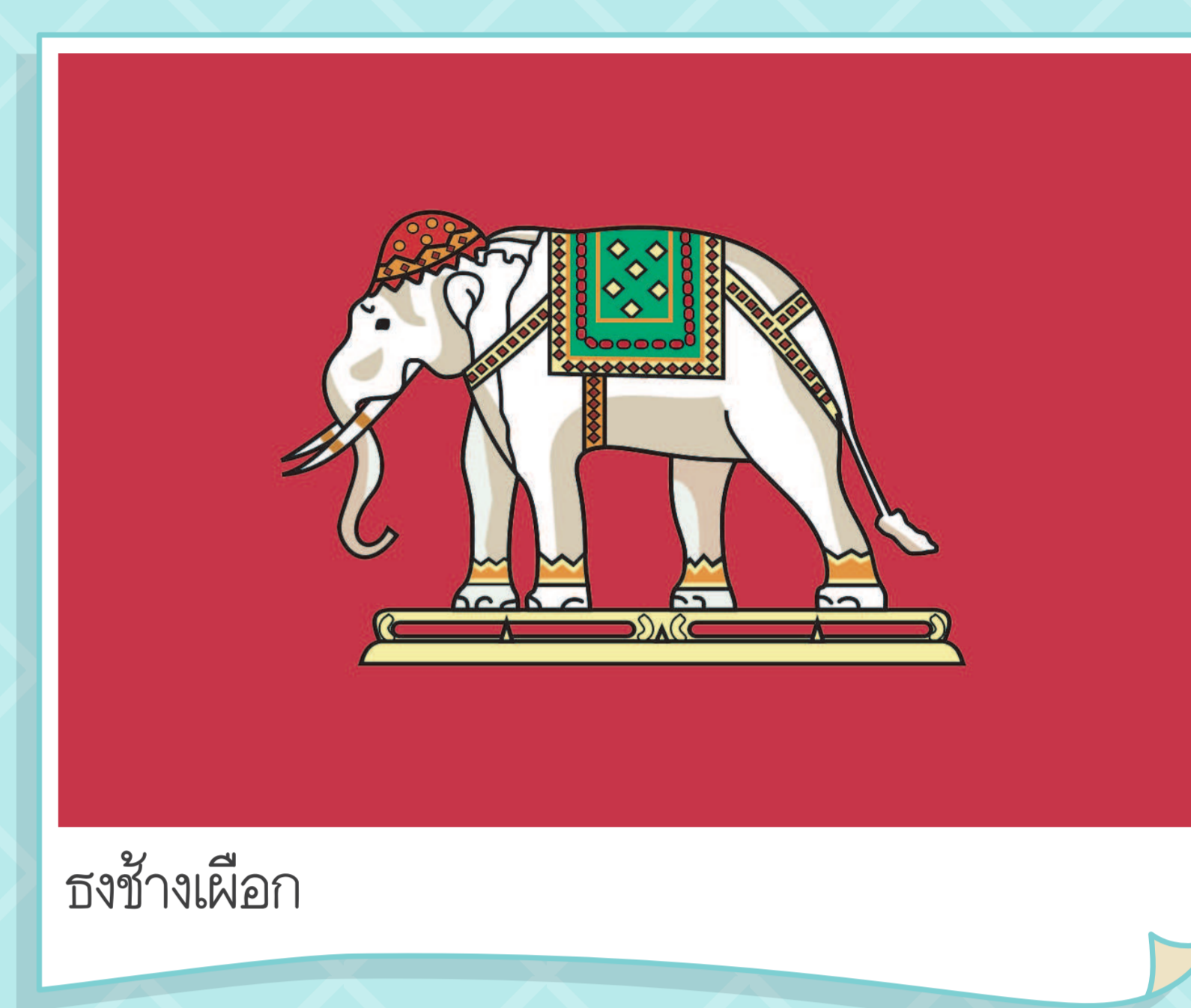

ช้าง ผูกพันวิถีไทย

"ช้างคือสัตว์คู่บ้านคู่เมือง" บ่งบอกถึงความรัก ความผูกพัน และการยกย่องให้เกียรติ แก่สัตว์ที่ยิ่งใหญ่ชนิดนี้ได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบันช้างยังคงเกี่ยวพัน อยู่กับวิถีชีวิตคนไทยเรื่อยมา ตั้งแต่ชุมชนคนรากหญ้าจวบจนถึงเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน

สัตว์คู่บุญก่อร่างสร้างเมือง

ประเทศไทยใช้ช้างในการทำศึกสงครามเพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกราชมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นพาหนะสำหรับแม่ทัพขุนศึก คนไทยจึงให้เกียรติช้างเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการ นำรูปช้างมาใช้ร่วมกับธงประจำชาติตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 6 ที่เรียกว่า "ธงช้างเผือก" ก่อนที่จะเปลี่ยนมาใช้ธงไตรรงค์เช่นปัจจุบัน

ธงช้างเผือก

สัตว์คู่บุญบารมีพระมหากษัตริย์

ช้างที่ได้รับการขึ้นระวางเป็นช้างหลวงส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์จะเรียกกันว่า "ช้างต้น" ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ "ช้างเผือก" ตามคติความเชื่อทั้งในศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา ถือว่าช้างเผือกเป็นสัตว์ที่สูงด้วยมงคลทั้งปวง จึงถือเป็นสัตว์คู่บุญบารมี ของพระมหากษัตริย์องค์นั้น ๆ กษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ได้พระนามว่า "พระเจ้าช้างเผือก" คือ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงมีช้างเผือกถึงเจ็ดช้าง

ใช้ช้างทำงาน

ตั้งแต่อดีตคนไทยได้นำช้างสัตว์ที่ทรงพลังกำลังมาใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญของชุมชน เช่น งานประเพณีบวชนาคแห่ช้าง ที่เรายังพบเจอวัฒนธรรมนี้ได้ ที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และสุโขทัย แต่ที่คุ้นตาเรามากที่สุดคงเป็นงานชักลากไม้ และท่อนซุงตามปางช้างต่าง ๆ นอกจากนี้ช้างยังเคยทำหน้าที่เป็นผู้ลงโทษคนผิด ในสมัยก่อนด้วยการจับนักโทษใส่ตะกร้อขนาดใหญ่ที่มีเหล็กแหลมข้างใน แล้วให้ช้างเตะ เป็นการลงโทษ

66

ช้างถือเป็นสัตว์ที่ให้คุณแก่ชีวิตคนไทยมาช้านาน แม้ว่าทุกวันนี้ เราจะเห็นบทบาทของช้างในมุมมองที่ไม่สวยงามเท่าไรก็ตาม เป็นหน้าที่ของคนไทยที่ต้องไม่ปล่อยให้คุณค่าของช้างไทย

เหลือเพียงธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยว หรือการพาเดินเพื่อขายอาหารช้าง...เท่านั้น

99

ข้อมูลอ้างอิง

- หนังสืออ่านเสริมบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สำหรับเยาวชน "ช้างไทย"
- บทความ "ช้างไทยในประวัติศาสตร์" <http://pirun.ku.ac.th>
- วารสารมูลนิธิช้างแห่งประเทศไทย ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ.2553

นิทรรศการ "ช้าง ช่าง ช่าง น้องเคยเห็นช้างหรือเปล่า?"

56-03 / No. 06